

הודעה לעיתונות - 31.7.2011

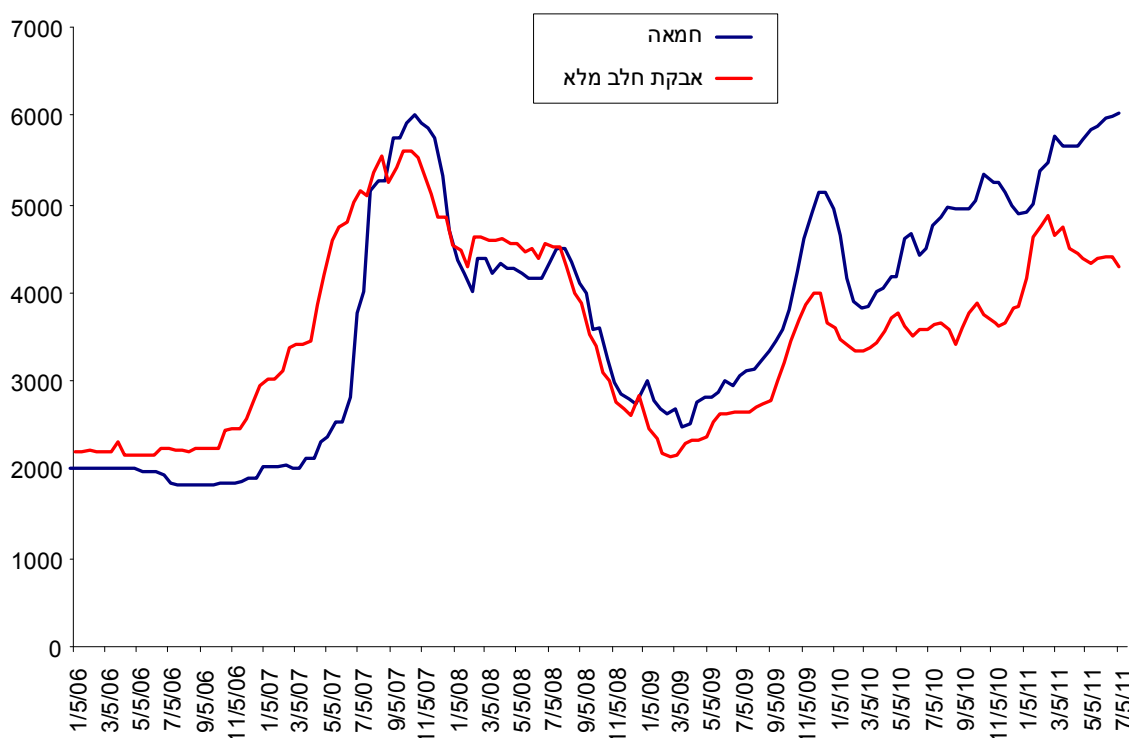
מרכז טאוב: הרפורמה המוצעת בענף החלב אינה מטפלת בבעיות העיקריות והצפי הוא שלא יחול שינוי ממשי במחיר. שני מיליארד ₪ שהושקעו במהלך העשור האחרון ברפתות ועשורים של השקעות בטיפוח עדר החלב עלולים לרדת לטמיון

מרכז טאוב מזהיר כי הרפורמה תיפגע בראש ובראשונה ברפתות ובמחלבות הקטנות, מרביתן בפריפריה, בעוד שהמחלבות הגדולות ורשתות השיווק ימשיכו ליהנות מרווחיות יתר, וכי הרפורמה תגביר את התנודתיות במחירים לצרכנים

פרופ' איל קמחי, סגן מנהל מרכז טאוב, מבהיר, כי הוועדה לבדיקת שוק מוצרי החלב, שהוקמה בעקבות המחאה הציבורית ואשר ראש הממשלה אימץ את המלצותיה, נמנעה מלטפל בבעיות העיקריות של שוק החלב. בסופו של דבר, הצעדים המוצעים לא ישפיעו באופן ממשי על המחיר בטווח המידי, ואף יחשפו את השוק הישראלי לתנודות מחירים בחו"ל.

על פי תחשיבי מועצת החלב, בשנה וחצי האחרונות מחיר חלב משוחזר מאבקת חלב ומחמאה המיובאים לארץ לא היה נמוך משמעותית ממחיר החלב המקומי, והתחזיות מצביעות על עלייה מתמשכת במחירי החלב בעולם עקב גידול בביקוש. יתרה מכך, מחיריהם של חומרי הגלם המיובאים נתונים לתנודות חריפות בשנים האחרונות (איור 1). תנודות אלו צפויות להימשך בעשור הקרוב, כך שהסתמכות על ייבוא עלולה לחשוף את הצרכן הישראלי לתנודות במחירים שלא היה רגיל אליהן.

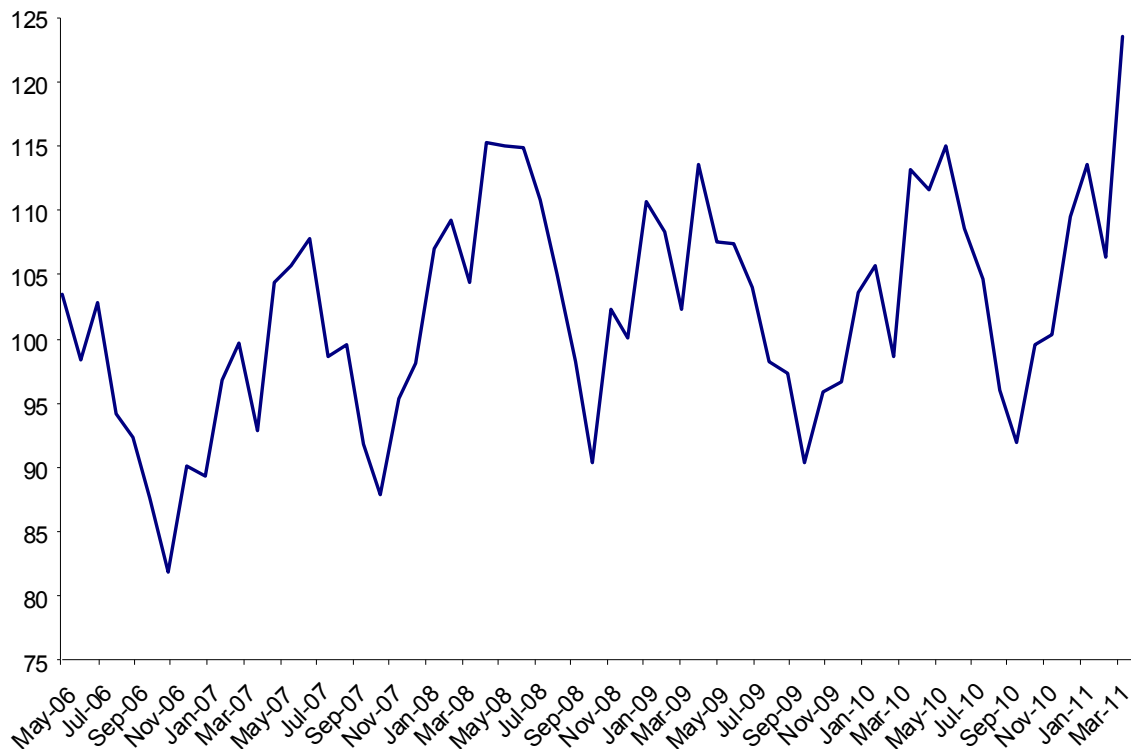
איור 1: מחירי חומרי גלם חלביים מיובאים מאירופה, דולר לטון

בייצור החלב קיימת עונתיות, והפערים בין הכמויות המיוצרות בחורף ובקיץ מגיעים לכדי 20% (איור 2). העונתיות מווסתת על ידי שימוש בעודפי הייצור בחורף לייצור גבינות קשות. ייבוא של גבינות קשות יפגע במנגנון הוויסות של עונתיות הייצור. ללא מנגנון הוויסות, הרפתנים יקטינו את היקף הייצור בכל ימות השנה, וכתוצאה מכך ייווצר מחסור בחלב ניגר, שאותו לא ניתן לייבא, בחודשי הקיץ. מחסור זה יביא בהכרח לתנודתיות במחירים. אחד מאמצעי ההגנה העיקריים על יצרני החלב באיחוד האירופי הוא מנגנון רכישת העודפים בחודשי השיא ואחסונם. המלצות הוועדה נוטלות מישראל את היכולת להתמודד עם העונתיות בייצור החלב, וחושפות את הצרכנים לתנודות עונתיות במחירים.

איור 2: העונתיות של יצור החלב בישראל (מיליוני ליטר)

מקור: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל
 מקור הנתונים: מועצת החלב

פרופ' קמחי: "בשבועות האחרונים נוצר הרושם, שהממשלה הפנימה את הצורך ביתר מעורבות על מנת להגן על הצרכנים מכשלים בשוק החופשי. דווקא בשוק החלב, המדיניות המוצעת פועלת בכיוון ההפוך. בעוד שהמחלבות הגדולות ורשתות השיווק נהנות מכוח מונופוליסטי ואחריות לחלק הארי של עליות המחירים של מוצרי החלב, הוועדה בחרה להפנות את מירב תשומת הלב לחוליה החלשה בשרשרת, הרפתנים, שמאז ומתמיד נתונים לפיקוח ואסדרה. הרפורמה המוצעת תפגע בראש ובראשונה ברפתות ובמחלבות הקטנות, שמרביתן נמצאות בפריפריה, בעוד שהמחלבות הגדולות ורשתות השיווק, וכן גם היבואנים החדשים, ימשיכו ליהנות ממרווח ריווחיות נדיב. ניתן וצריך לקדם התייעלות ברפתות באופן הדרגתי כשם שנעשה בעבר, אולם פתיחת שוק החלב לייבוא ללא פיקוח על הרווחים המונופוליסטיים לא תשפיע במידה ניכרת על המחיר לצרכן."

רק בחודש אפריל האחרון העבירה הממשלה את חוק החלב, שבין היתר קובע כי "בנוסף לנימוקים האמורים בדבר הצורך בתכנון והסדרה בענף החלב, שעיקרם נימוקים כלכליים, יש לתכנון בענף זה היבט משמעותי נוסף: התכנון בענף שבו ייצור החלב מוסדר ומכסות ייצור חלב מוענקות ליצרנים המתגוררים במשקים חקלאיים ומתפרנסים מייצור חלב כעיסוק עיקרי, מאפשר ליישם את מדיניותה של הממשלה לשמר ולחזק את הפריסה ההתיישבותית, באמצעות הגנה על משקי החלב הפעילים, ויצירת עוגן כלכלי להתיישבויות בפריפריה." אימוץ הרפורמה המוצעת מנוגד לחלוטין למדיניות המוצהרת של הממשלה בדבר חיזוק הפריפריה.

מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, בראשות פרופסור דן בן-דוד, הינו מוסד עצמאי ולא-מפלגתי למחקר חברתי-כלכלי, היושב בירושלים. המרכז מספק למקבלי ההחלטות ולציבור הרחב מבט-על בתחומי הכלכלה והחברה. הצוותים הבינתחומיים – הכוללים חוקרים בולטים מהאקדמיה ומומחים מובילים מתחומי המדיניות – והצוות המקצועי של המרכז עורכים מחקרים ומציעים המלצות למדיניות בסוגיות החברתיות-כלכליות המרכזיות מולן ניצבת המדינה.

[לפרטים ולתיאום ראיון נא להתקשר ליצחק רביחיא בטל': 054-7999209](mailto:info@taubcenter.org.il)